

Ingen slinger i steinene. Med mønsterplatene i endene av muren går det fort å mure kjøkkenøya – det er aldri tvil om hvor den neste steinen skal ligge.

Alle kan mure ei kjøkkenøy

Du trenger ikke mye erfaring for å lage denne kjøkkenøya selv. Hvor mursteinene skal plasseres, er nemlig tegnet opp på noen mønsterplater slik at det er umulig å legge dem feil.

Mange har betenkeligheter med å kaste seg ut i prosjekter der det skal mures. Noen fordi de alt har prøvd – men med mindre heldig resultat.

Og det *kan være* vanskelig å mure – i hvert fall på tradisjonell måte. Mursteinene sitter godt fast bare et øyeblikk etter at du har presset dem ned i mørtelen. Får du ikke steinene riktig på plass med en gang, har de derfor lett for å forbli skjeve.

Sikkert i mål

Men heldigvis trenger det ikke å være så vanskelig – i hvert fall ikke når prosjektet er av en overkommelig størrelse.

I en tidligere artikkel her i *Gjør Det Selv* (nummer 2, 2005) fortalte vi hvordan du kan mure rustikke vanger mellom kjøkkenskapene ved å streke opp plasseringa av mursteinene på veggen. Tilbakemeldin-

gene på artikkelen var overveldende: Mange lesere kontaktet oss og fortalte med begeistring at nå kunne de plutselig mure.

Denne gangen går vi et skritt videre og gjør det enda enklere. Vi lager et frittstående mønster eller mal som kjøkkenøya kan mures opp mot. Også her er mønsteret forsynt med en vannrett strek for hvert skift – altså for hvert lag med murstein du legger ned. Følger du strekene, er du sikker på å komme godt i mål – muren blir automatisk mer nøyaktig enn til og med en profesjonell murer kan lage den.

Selvsagt bruker du både tid og penger på å lage mønster. Men det tjener du snart inn igjen – og prosjektet tar ikke spesielt lang tid av den grunn.

To mann murte og flitset kjøkkenøya på en lang arbeidsdag – og så tar det enda et par dager å få malt muren og montert hyllene, skapene og benkeplata.

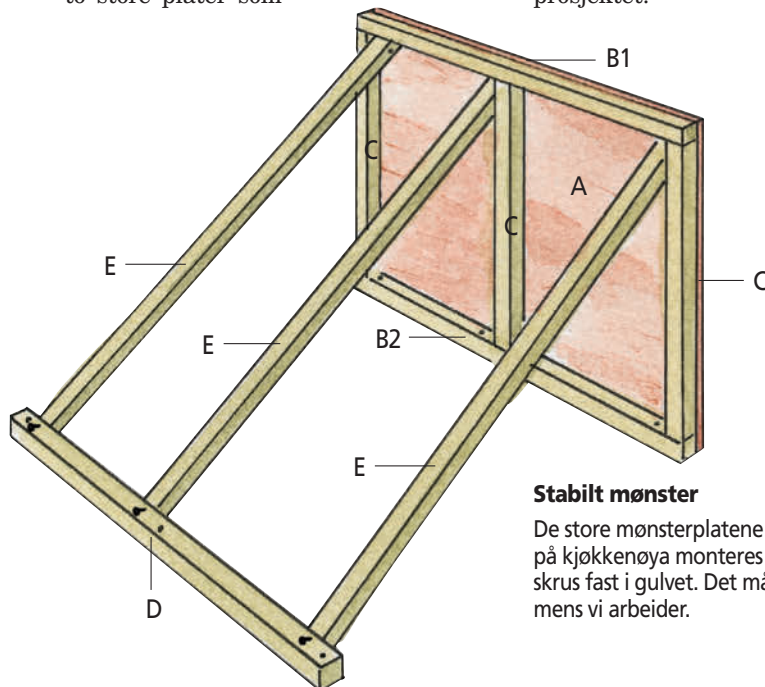
Slik lager du mønstrene ... ►

MØNSTERET

Streker sikrer et godt resultat

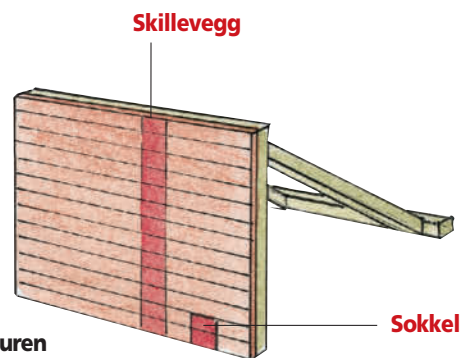
Et nøyaktig mønster kan hjelpe deg når du ikke har den helt store erfaringen med stein og mørtel. Her murer vi opp kjøkkenøya som en bred H – altså som to gavler som forbindes med en lang skillevegg. Derfor består mønsteret av to store plater som

gavlene mures opp etter, og et langt, rett bord til skilleveggen. Prinsippet med å mure etter et slikt mønster kan sikkert også brukes til andre prosjekter i omtrent samme størrelse. Da må mønsteret selvsagt bare tilpasses akkurat det prosjektet.

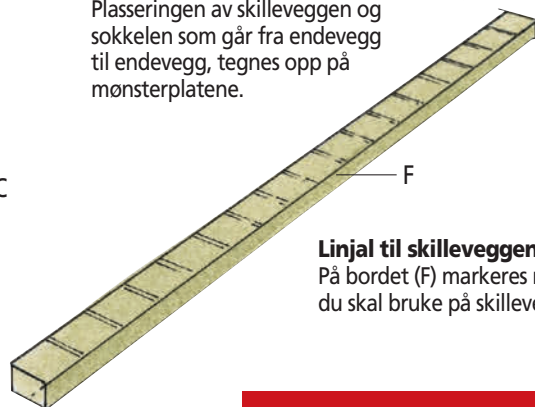
Stabilt mønster

De store mønsterplatene (A) til endeveggene på kjøkkenøya monteres på et solid stativ som skrues fast i gulvet. Det må ikke flytte på seg mens vi arbeider.

Tegn opp muren

Plasseringen av skilleveggen og sokkelen som går fra endevegg til endevegg, tegnes opp på mønsterplatene.

Linjal til skilleveggen

På bordet (F) markeres målene som du skal bruke på skilleveggen.

DETTE HAR VI BRUKT

MATERIALER:

16 mm sponplate:

- 2 plater (A) á 87 x 107 cm

48 x 48 mm lekt:

- 4 kantlister (B1 og B2) á 107 cm
- 6 kantlister (C) á 78 cm
- 2 gulvlister (D) á 107 cm
- 6 skrålister (E) á 150 cm

45 x 95 mm rekke (må være helt rett):

- 1 «linjal» (F), 203 cm

Dessuten:

- Murstein m. format ca. 228 x 108 x 54 mm
- Finpuss, 7 sekker á 25 kg (tørr)
- 3 underskapsseksjoner (G)
- Sokkel
- 2 hyller (H) á 34 x 180,5 cm
- Granittplate (J) á 110 x 206 cm
- 4 x 15 mm skruer
- 4 x 35 mm skruer
- 4 x 50 mm skruer

- Betongskruer, 7,5 x 112 mm
- Murplugger
- Lim
- Plastbrikker
- Monteringslim
- Vinkeljern
- Heftgrunning
- Akrylmaling

VERKTØY:

- Snekkersag
- Bormaskin
- Vater
- Murerbalje
- Spade (til blanding av finpuss)
- Murskje
- Stålbrett
- Filtsebrett
- Murhammer
- Fugepistol
- Skrutvinger

Pris: Cirka 3600 kroner ekskl. hyller, skap og granittplate

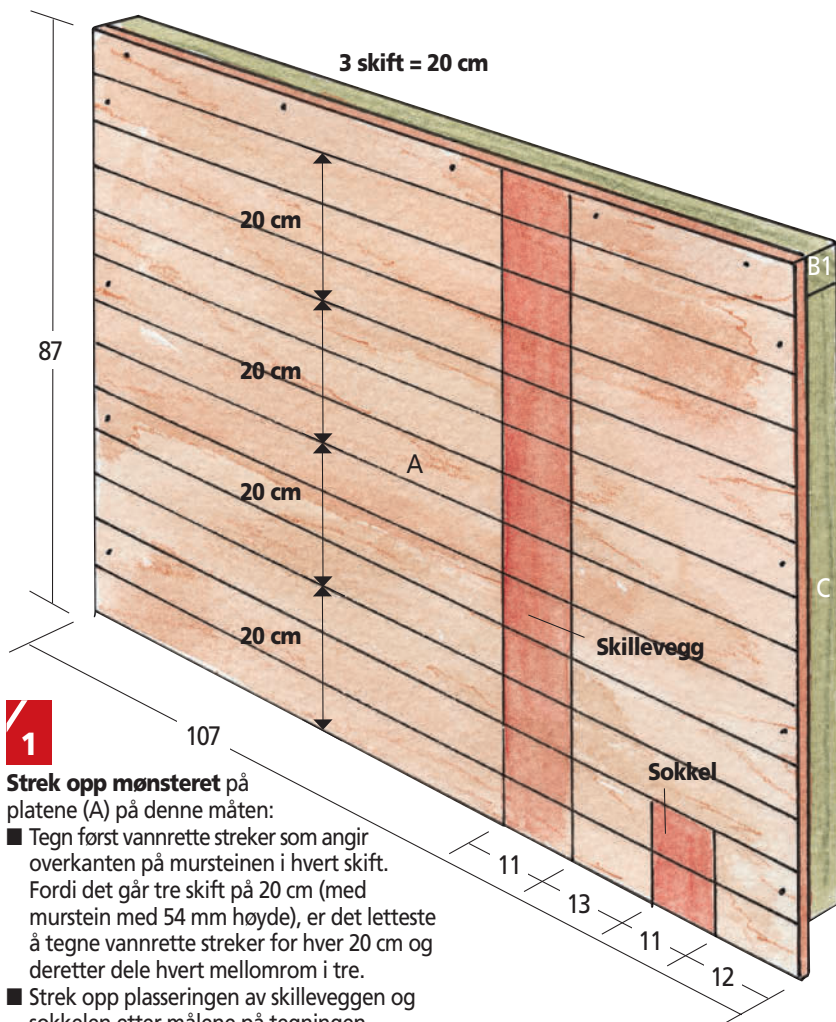
VIKTIG

Mursteinsstørrelser

Vi i Norge importerer mesteparten av mursteinen som vi bruker. – Og Sverige, Danmark og Norge har forskjellige mursteinsformater. Derfor eksisterer det ulike mursteinsformater i handelen i Norge. Steinen som er bruk i denne artikkelen er danskprodusert. Hvis du bruker annen stein, må du omregne tegningen etter den aktuelle mursteinsstørrelsen. Disse størrelsene kan du støte på: 228 x 108 x 54 mm (dansk standard) 214 x 101 x 51 mm og 214 x 101 x 66 mm 250 x 120 x 60 mm (svensk) 228 x 108 x 62 mm (norsk standard, i tillegg brukes vertikal og horisontal fuge på hhv. 12 og 13 mm for å bygge moduler På fast grunn

Mur på tregulv er en dårlig kombinasjon: Du risikerer at muren sprekker når skiftende temperatur og luftfuktighet får treet til å bevege seg. Mur bør stå på et gulv av betong – eller på et steingulv som er lagt på betong.

I dette kjøkkenet var det betonggulv i den ene halvdel av rommet og tregulv i resten. Der hvor veggene til kjøkkenøya skulle stå, ble tregulvet brutt opp slik at vi kunne mure et solid fundament til overkanten av tregulvet. Så ble tregulvet tettet igjen, og vi la ut 19 mm fibergipsplater som et flytende gulv oppå. Da kjøkkenøya sto ferdig, kunne vi legge klinker på både betonggulvet og på fibergipsen – akkurat slik familien ønsket det.

1

Strek opp mønsteret på platene (A) på denne måten:

- Tegn først vannrette streker som angir overkanten på mursteinen i hvert skift. Fordi det går tre skift på 20 cm (med murstein med 54 mm høyde), er det letteste å tegne vannrette streker for hver 20 cm og deretter dele hvert mellomrom i tre.
- Strek opp plasseringen av skilleveggen og sokkelen etter målene på tegningen.

2

Skru fast hver mønsterplate (A) på ei lang kantlist (B1) og deretter på de tre listene (C). På den måten får mønsterplatene ei ramme som gjør dem mer stabile.

3

To lister (B2) monteres på gulvet med betongskruer. Bor opp i gulvet med et 6 mm bor. Avstanden mellom listene skal være 206,2 cm. Har du ikke en stor vinkel, kan listene plasseres riktig ved hjelp av et platehjørne.

4

Reis opp mønsterplatene (A) – begynn i den enden der gulvet er høyest. Ved hjelp av kiler settes den første plata helt vannrett før den skrues fast til lista (B2) på gulvet. Så justeres høyden på den andre plata med et vater og et langt, rett bord til den andre plata. Når også den står vannrett, skrues den fast til den andre lista (B2).

5

Mønsterplatene blir ekstra stabile ved hjelp av skrålistene (E) og gulvlistene (D). I den ene enden festes skrålistene til gulvlistene ved å skru skrått ned gjennom skrålistene. I den andre enden holdes skrålistene fast med skrutvinge mens plata (A) justeres i lodd. Så skrues skrålistene fast til plata.

OG SÅ MURER VI

Legg stein på stein – og avslutt med å filtse

Når mønsterplatene er på plass, er tiden inne for å mure. En rutinert murer vil sannsynligvis mure opp vangene med grovmørtel og filtse med finpuss – det er den billigste løsningen, og slik har man alltid gjort. Men du slipper lettere unna oppgaven hvis du holder deg til en type puss – finpuss. Da kan du nemlig filtse straks du er ferdig med å mure, og du behøver ikke å rense muren for mørtelrester først. Filtser du ikke samme dag som du murer, bør du likevel børste muren godt med en stiv kost straks du er ferdig med å mure. Ellers vil mørtelrestene størkne til ei ujevn overflate.

TIPS

Tre veier til mindre stein

Mange steiner skal deles før kjøkkenøya står ferdig. Det kan gjøres på flere måter – alt etter temperament og verktøy.

■ Steinene hugges over

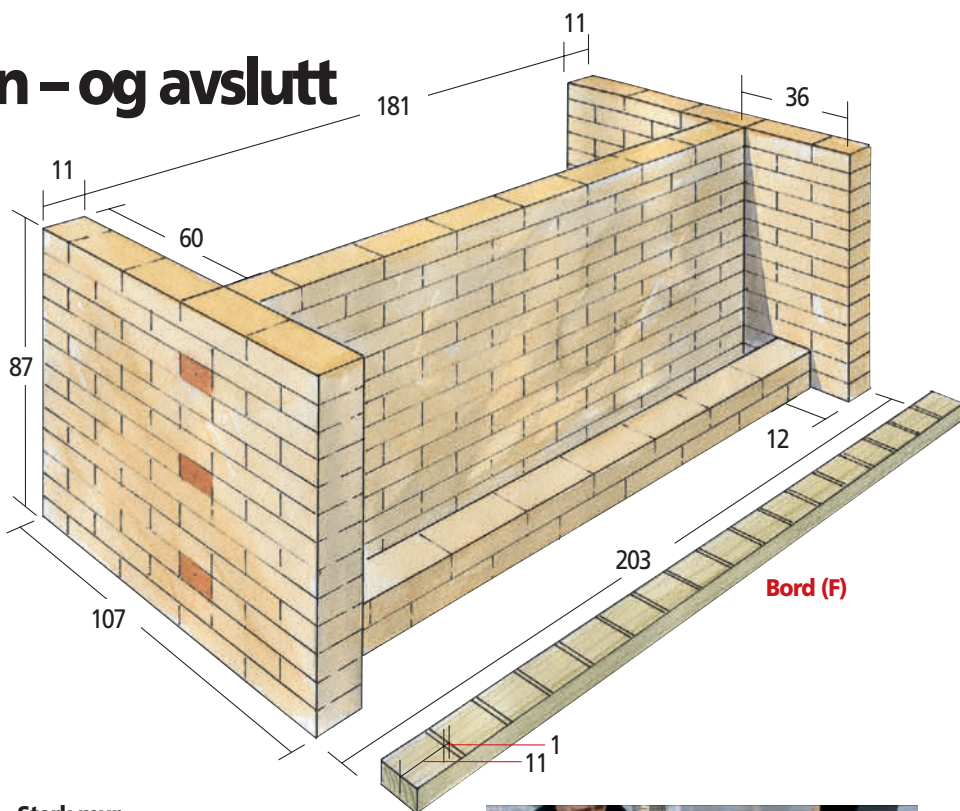
Har du litt øvelse, kan mursteinene bare hugges over med en murhammer. Filtningen skjuler de grove kantene, men metoden gir en god del svinn.

■ Steinene skjæres og hugges over

Har du en liten vinkelsliper med diamantskjæreskive, kan du skjære et spor hele veien rundt – og deretter dele steinen med et lett slag med en hammer.

■ Steinene skjæres over

Den mest presise tilskjæringen gjør du med en stor vinkelsliper som kan skjære hele steinen på en gang.

Sterk mur

Steinen i kjøkkenøya legges i såkalt halvsteinforband – en enkel og solid muremetode der steinene forskyves en halv stein fra skift til skift. De røde steinene på tegningen er hele steiner fra skilleveggen, som også har forband med gavlene. De er også med på å gi muren styrke.

OBS: For oversiktens skyld er muren tegnet uten fuger, men alle mål er inkludert cirka 1 cm brede fuger. Legg ellers merke til at alle mål er basert på de såkalte murmål – se avsnittet «Viktig viten fra murerens håndbok» under.

Mur ferdig gavlene etter hvert langs mønsterplatene. Trykk mursteinene ned til de flukter med den vannrette streken, og skrap straks av den overskytende mørtelen.

Før du går i gang: Viktig viten fra murerens håndbok

Ord det er godt å kunne

■ **Skift:** Vannrett rekke av murstein.

■ **Skiftgang:** Høyden av en murstein pluss fuge. Med andre ord målet fra overkanten av et skift til overkanten av det oppå. Hvis hver stein er 5,4 cm høy, går det 3 skift på 20 cm.

■ **Forband:** Mursteinene legges i forband for å gjøre muren sterk, ved å hindre at det kommer loddrette fuger rett over hverandre i to skift.

Mål vi bør kjenne til

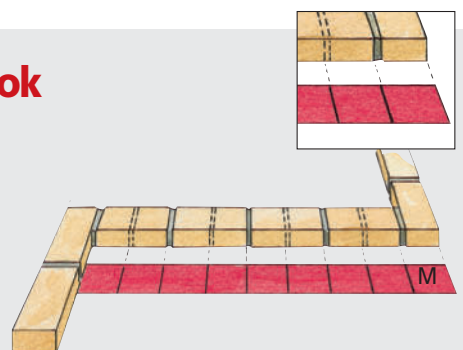
■ **Hel stein:** En murstein måler ca. 10,8 x 22,8 cm.

■ **Halv stein:** En halv stein er ikke en hel stein delt i to. For å få plass til fugen fjernes vel 1 cm på midten slik at steinen blir ca. 10,8 x 10,8 cm.

■ **Kvart stein:** Tilsvarende er en kvart stein (en petring) ca. 10,8 x 4,8 cm

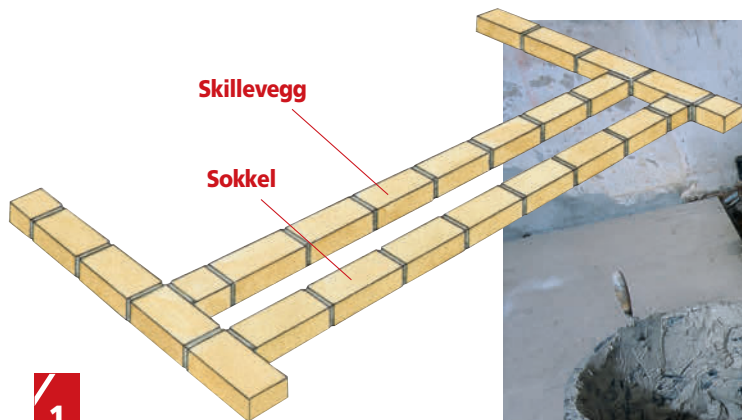
■ **Murmål:** Uansett om du skal lage ei kjøkkenøy eller et hus, er det nyttig å holde seg til de såkalte «murmålene». Har du orden på disse, blir det mye lettere å regne ut lengdene på en mur. Da er du sikker på at muren alltid kommer til å passe, med plass til både stein og fuger.

Et modulmål har utgangspunkt i 1 M=1 dm og 3 M, dvs. 30 cm, er planmodulen for bygg. Men i murerens verden er «teglesteinsmodulen» en petring pluss en fuge, 6 cm: To av dem tilsvarer 12 cm (de røde firkantene på tegningene) = en halv stein ca. 10,8 cm + fuge ca. 1,2 cm. En hel stein pluss en 1/4 stein pluss to fuger tilsvarer 3 M.

Mål fra et hjørne som går innover til et hjørne som går utover

Skal du bestemme lengden fra et hjørne som går innover til et hjørne som går utover, bør målet være delelig med 12 cm, fordi det skal medregnes fuge for hver murstein.

1

Det første skiftet legges som vist på tegningen. Der går 25 steiner på hvert av de første to skiftene der du også lager sokkelen under hyllene. Etterpå skal du bare bruke 17 steiner til hvert skift. Vær oppmerksom på at halve steiner ikke bare er hele steiner delt midt over. Det skal også fjernes enda ca. 1 cm slik at den halve steinen blir ca. 10,8 x 10,8 cm.

2

Det neste skiftet mures opp ved å begynne med skilleveggen: Legg bordet (F) på det foregående skiftet helt opp til den vannrette streken på mønsterplata, og kil det fast ut for den loddrette streken. Du kan nå legge steinene mot bordet og trykke dem ned i mørtelen til de flukter med overkanten. Sjekk også at fugene flukter med strekene på bordet.

4

Det siste skiftet krever ekstra omtanke: Legg steinene helt nøyaktig, og press litt ekstra mørtel ned i fugene hvis de ikke er helt fylt. Fjern mønsterplatene straks.

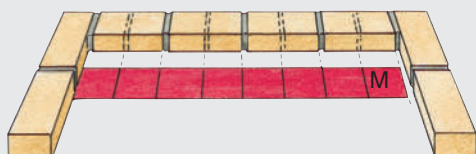
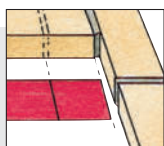
5

Kjøkkenøya firtses så snart du er ferdig med å mure. Bland mørtel til en tynn konsistens, og trekk den på med et stål Brett som trykkes hardt mot steinene. Etterfyll fugene hvis det er hull eller fordypninger.

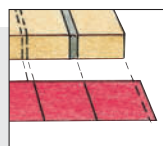
6

Kjør filtsebrettet rundt i sirkler etter at du har dyppet det i vann. Brettet skal dyppes i vann ofte – og du skal fortsette med å filtse til overflata har blitt så jevn som du ønsker den.

Innvendige mål: Husk «pluss 1,2 cm»

Skal du planlegge et innvendig mål, bør lengden bli 12 cm ganger et valgt tall, pluss 1,2 cm. Ved innvendige mål vil du nemlig komme til å få bruk for plass til ei ekstra fuge i forhold til antallet murstein.

Utvendige mål: Husk «minus 1,2 cm»

Skal du planlegge et utvendig mål, bør lengden bli 12 cm ganger et valgt tall minus 1,2 cm. For ved utvendige mål vil det nemlig bli en fuge mindre enn antallet murstein.

■ Murmål og standardskap

Kjøkkenøya kan selvsagt lages i andre mål enn dem vi viser her. Men holder du deg til standardskap, blir det ikke problemer med murmålene. Et standardskap er nemlig 60 cm bredt, og da 60 jo kan deles med 12, kan du for eksempel lage åpningen 61 cm, 121 cm, 181 cm, 241 cm bred og få plass til 1, 2, 3 eller 4 skap. Uansett antallet av standardskap blir det alltid en halv centimeter luft i begge ender av skaprekka.

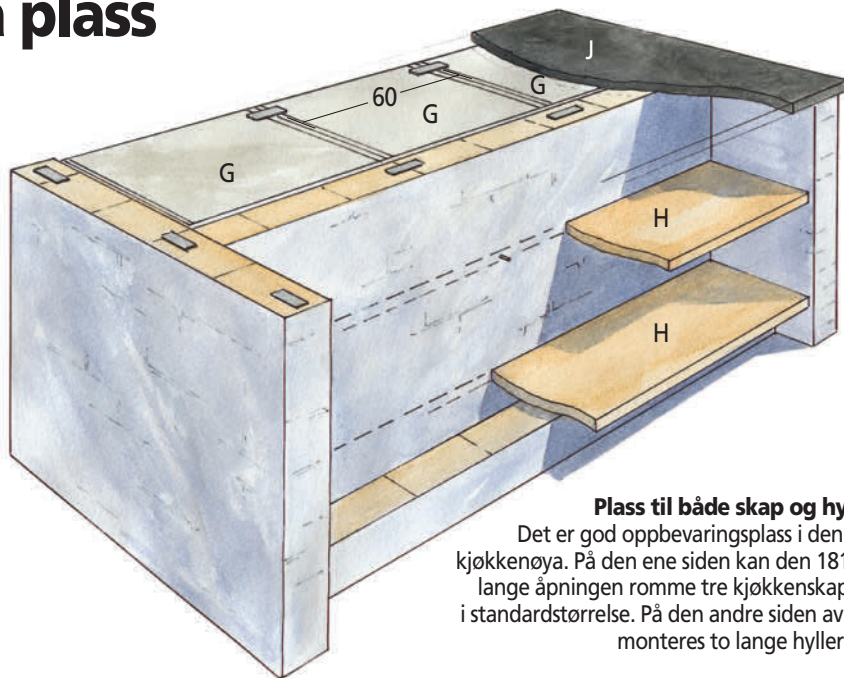
MONTERINGEN

Skapene settes på plass

La ikke muren tørke for fort! Men når muren både er herdet og helt tørr – når fugene har samme lyse farge som resten av den tørre overflata som er filtset – kan du gå i gang med å male. Begynn med et strøk heftgrunning, og avslutt med minst to strøk akrylmaling som rulles på. Så er du klar til å fullføre – med hyller og skap.

Til denne øya har vi brukt den samme leverandøren som til resten av kjøkkenet. Men du kan enkelt lage for eksempel hyllene selv: Lim sammen to lag 22 mm mdf-plater til ei hylle, eller lag ei ramme av 21 x 21 mm lister, og lim og stift 9 mm mdf-plater på begge sider. Trekker du lista litt inn i begge endene av hyllene, får du ei not til monteringslister.

Den store benkeplata i granitt skal ligge på et helt plant underlag slik at den blir støttet under hele flata. Er underlaget ujevnt, risikerer du at den dyre plata knekker. Vær også forsiktig når plata løftes på plass – den kan knekke hvis den bare løftes i endene.

Plass til både skap og hyller

Det er god oppbevaringsplass i den nye kjøkkenøya. På den ene siden kan den 181 cm lange åpningen romme tre kjøkkenskap (G) i standardstørrelse. På den andre siden av øya monteres to lange hyller (H).

Sokkelen klosses opp med små plastbrikker slik at den står helt vannrett – legg lim på brikkene slik at de ikke glir ut. Så skrues sokkelen fast til gulvet ved hjelp av vinkeljern. Høyden på sokkelen skal tilsvare høyden på muren minus høyden på skapene.

Skapene (G) settes opp på sokkelen, spennes sammen med skrutvinger og monteres med skruer. Montér også skruer gjennom bunnen og ned i sokkelen.

Legg ut plastbrikker på toppen av murene og skapene – se plasseringen på tegningen. Brikkene skal sikre at benkeplata ligger helt plant så du trenger nok brikker i forskjellige tykkelser. Lim fast brikkene, og legg plata på plass når limet er helt tørt.

Hyllene (H) er enkle å montere når de – som her – er forsynt med ei not i gavlveggen som hylla skyves inn på. Den nederste hylle støttes dessuten av den murte sokkelen.

Sag hodet av skruen som monteres på bakveggen for å gi den øverste hylla ekstra bæreevne.

Den øverste hylla bæres også av ei list på hver gavl. På midten av bakkanten på hylla borer du dessuten et hull som passer til den hodeløse skruen på bakveggen av øya. Når hylla dyttes på plass, støttes den av skruen.

Granittplata er løftet på plass, og nå kan kokeplateseksjonen monteres. De fleste modellene har ei gummilist som tetter mot benken. Derfor er det sjelden nødvendig å spenne fast kokeplateseksjonen.

Ferdig arbeid med fin finish

Den blankpolerte granittplata fullender prosjektet. Den er både elegant og enkel å holde ved like med granittolje.

Vin, kokebøker, kurver eller krukker – det er plass til både pynt og praktiske saker på de lange, hvitlakkerte hyllene.

VIKTIG

Husk å før fram strøm til øya

Det høres kanskje rart ut, men faktisk skjer det av og til at folk lager ei kjøkkenøy – uten å legge fram ledninger til kokeplatene i tide. Husk derfor å ta med dette i planlegginga slik at kablene blir så usynlige som mulig.

FØR

Familien hadde spise plass i kjøkkenet – og brukte ikke spisestua så ofte.

Tid for forandring. Den gamle kjøkkeninnredninga var egentlig like god, men familien ønsket forandring – og så trengte både tak og vegger et lysere utseende.

Fra mørkt kjøkken til lyst og stort allrom

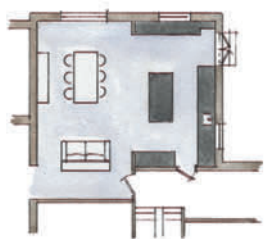
Det gamle kjøkkenet fungerte på en måte godt nok, men familien ville gjerne ha et større, mer åpent og lyst kjøkken. Dessuten drømte de om ei kjøkkenøy – og en hjemmearbeidsplass til to.

Det var med andre ord bruk for mer plass slik at det var naturlig å rive ned veggen til spisestua. Den var heldigvis

ikke bærende, men det ble likevel lagt opp en drager under taket for å støtte bjelkelaget som gulvet i soverommet i andre etasje hvilte på.

Resultatet har blitt nøyaktig etter planen: Et stort, lyst rom som fungerer som samlingspunkt og kommandosentral for hele familien.

ETTER

Kjøkken og spisestue er slått sammen til ett stort og lyst rom.

Plass til alt. Det nye kjøkkenet oppfyller hele familiens ønsker: Her er det god plass til matlaging, måltider, hygge og til hjemmearbeid på «kontoret».